

Rapport årsuppföljning 2023

Göteborgs universitetsbibliotek

Innehållsförteckning

Överbibliotekarien sammanfattar året.....	3
Stöd till utbildning och forskning av högsta kvalitet.....	5
Service till bibliotekets användare.....	5
Informationsförsörjning	6
Bibliotekets undervisning i kurser och program	8
Stöd till forskare	10
Tillgängliggörande och vård av kulturarvssamlingar	11
Hållbar och kunskapsbaserad samhällsutveckling	13
Hållbar utveckling.....	13
Omvärldsrelationer och samverkan	14
Sammanhållen organisation, attraktiv arbetsplats och studiemiljö	17
Personal, arbets- och studiemiljö.....	17
Ekonomi	20
Övrigt	23

Överbibliotekarien sammanfattar året

Som ett av de allra största universitetsbiblioteken i Sverige fullföljer Göteborgs universitetsbibliotek sitt uppdrag inte bara genom att ge det egna lärosätets studenter, lärare och forskare de informationsresurser de behöver för att bedriva sin dagliga verksamhet, utan biblioteket måste också ha blicken mot framtiden och ta ett långsiktigt ansvar. Inte minst som ett "källbibliotek", det vill säga ett universitetsbibliotek, som likt i Uppsala och Lund, bevarar och tillgängliggör samlingar och arkivmaterial för framtida forskning. De stora universitetsbiblioteken utgör genom sina samlingar en ryggrad för forskningen i Sverige och är resurser för de mindre lärosätena och även allmänheten.

Under många år som överbibliotekarie har jag lagt ned engagemang inom Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) och den expertgrupp som finns för lärosätesbiblioteken där jag är ledamot. Det är en viktig plattform för att driva strategiska frågor både i förhållande till lärosätes ledningar och i förhållande till en aktör som Kungliga biblioteket. Under 2023 har vi i expertgruppen utvecklat en kontinuerlig mötesform med Kungliga bibliotekets ledning för att utveckla samordningen och kraftfullheten av informationsförsörjningen.

Som ny ledamot i styrelsen för Svensk Biblioteksforening har jag drivit ett ökat fokus på lärosätesbiblioteken. För även om vi har expertgruppen inom SUHF så finns det ett behov av att lyfta fram lärosätesbiblioteken ur ett bredare perspektiv än vad som är möjligt inom SUHF. Det är också viktigt att få en direkt kontaktyta till en politisk nivå. Biblioteksforeningen gjorde under hösten ett inspel till kommande forskningsproposition där vi fångade upp behovet av en nationell plan och ökade resurser för digitalisering av svenska kulturarvet, ett långsiktigt nationellt ekonomiskt ansvarstagande för kostnaderna förbundna med öppen tillgång och en reformerad upphovsrätt som medger forskning på digitaliserat, upphovsrättsskyddat material. Genom Biblioteksforeningens friare ställning kan universitetsbiblioteken tydliggöra betydelsen av bibliotekspersonalens kompetens för att uppnå hög kvalitet i forskning och utbildning.

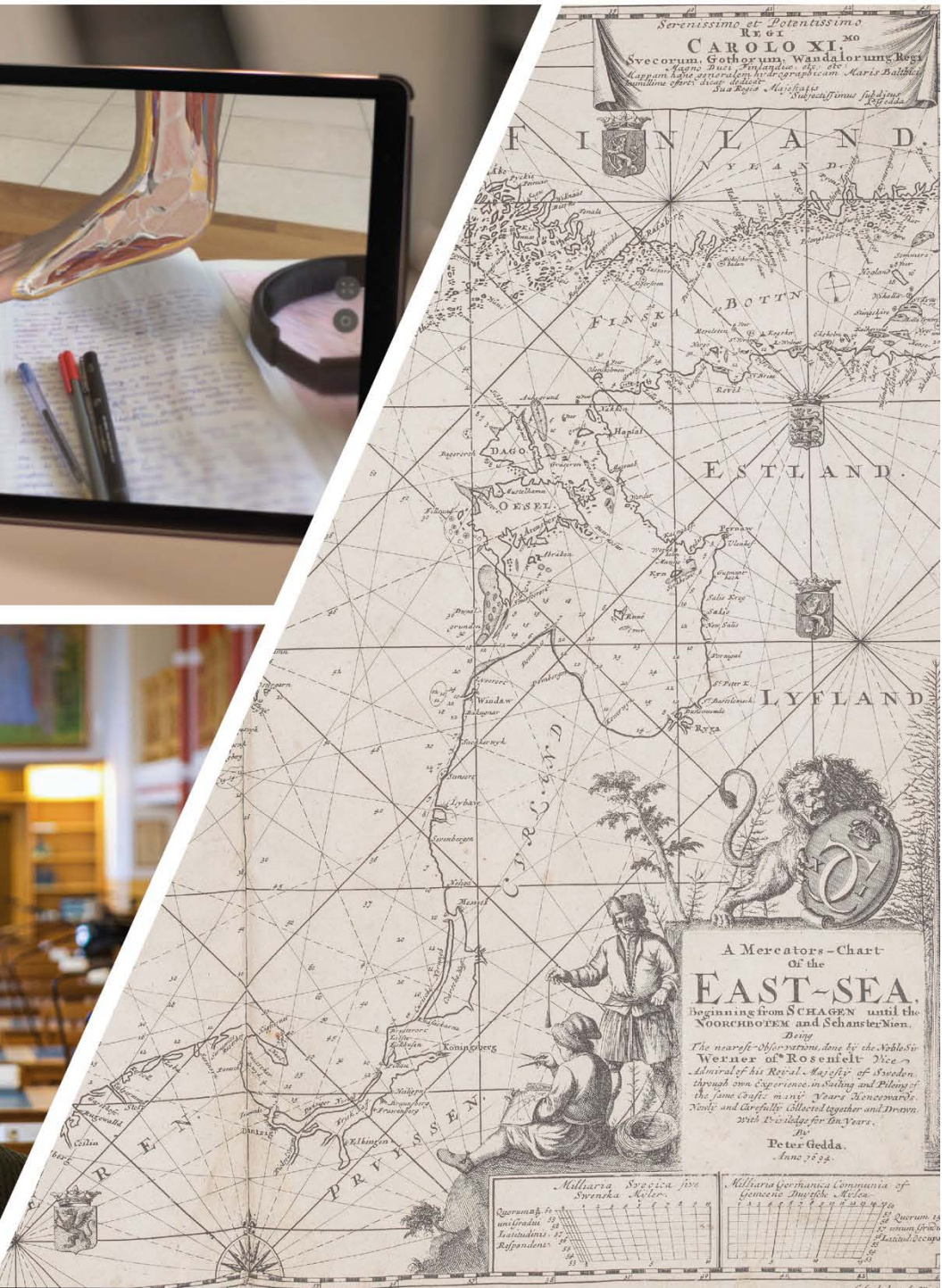
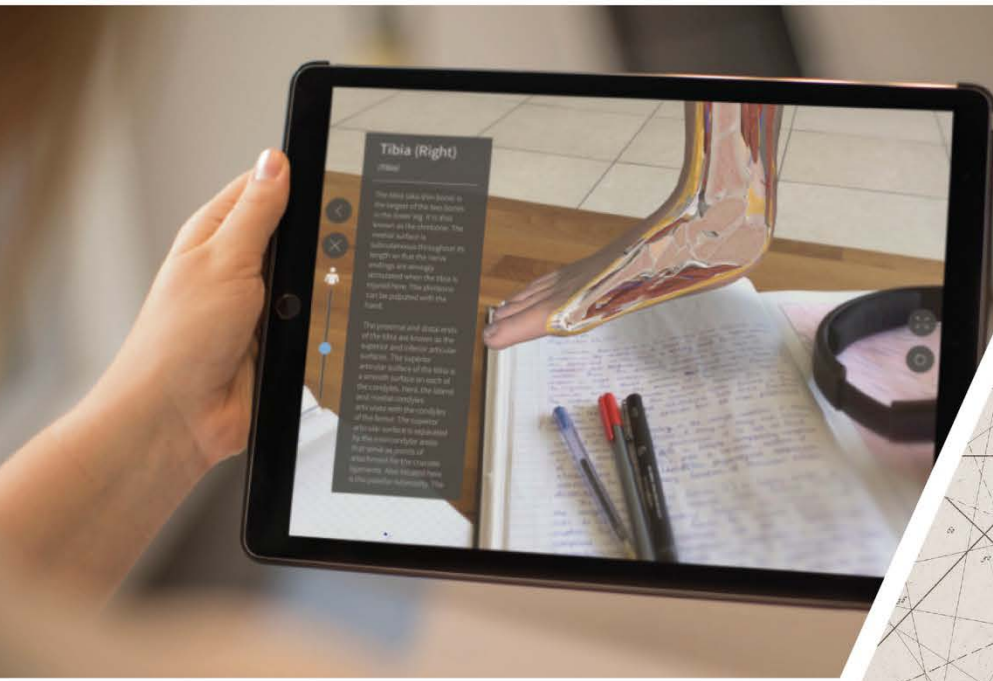
Övergången till öppen vetenskap och den oöverskådliga mängden informationsresurser på webben ställer allt större krav på informationskompetens, vilket just biblioteken kan stödja med sin vetenskapliga grund inom biblioteks- och informationsvetenskap.

AI är också viktigt att förhålla sig till för lärosätesbiblioteken. Det kan vara en resurs för att få sådant gjort som annars inte skulle bli gjort – till exempel överförande av kortkataloger till digital form – men det ställer också nya krav på universitetsbibliotekets undervisning avseende informationskompetens/medie- och informationskunnighet inför de nya utmaningar som lärare och studenter möter. Därför har vi tagit initiativ till en internutbildning om AI för bibliotekets personal. Denna har utformats i samverkan med Chalmers bibliotek och sedan har även Borås högskolebiblioteks personal bjudits in att delta i utbildningen.

I september öppnade Samhällsvetenskapliga biblioteket upp studieplatser på Vasagatan 2. Ledning och personal gjorde ett hästjobb med att få till denna öppning, dessutom med hållbarhetsförtecken då de lyckades återanvända möbler från andra håll inom lärosätet för att möblera upp de tömda lokalerna. Stor glädje kan sammanfatta studenternas reaktioner. Vi håller nu tummarna för att störningarna från byggnationerna av Västlänken inte blir sådana att biblioteket måste stängas ned. Men då finns evakueringslokalen på Föreningsgatan fortfarande, vilken för övrigt inte alls har tömts på studenter i och med öppningen på Vasagatan. Uppenbart är behovet av universitetsbibliotekets högkvalitativa studiemiljöer större än någonsin.

Morgan Palmqvist

Överbibliotekarie

Stöd till utbildning och forskning av högsta kvalitet

Service till bibliotekets användare

Universitetsbiblioteket ska sörja för professionell informationstjänst och studieplatser i bibliotekets lokaler. Biblioteket ska ägna speciell uppmärksamhet åt användare med särskilda behov

(ur universitetsbibliotekets uppdrag)

Aktiviteter från verksamhetsplan

Tillgänglighetsvandringar

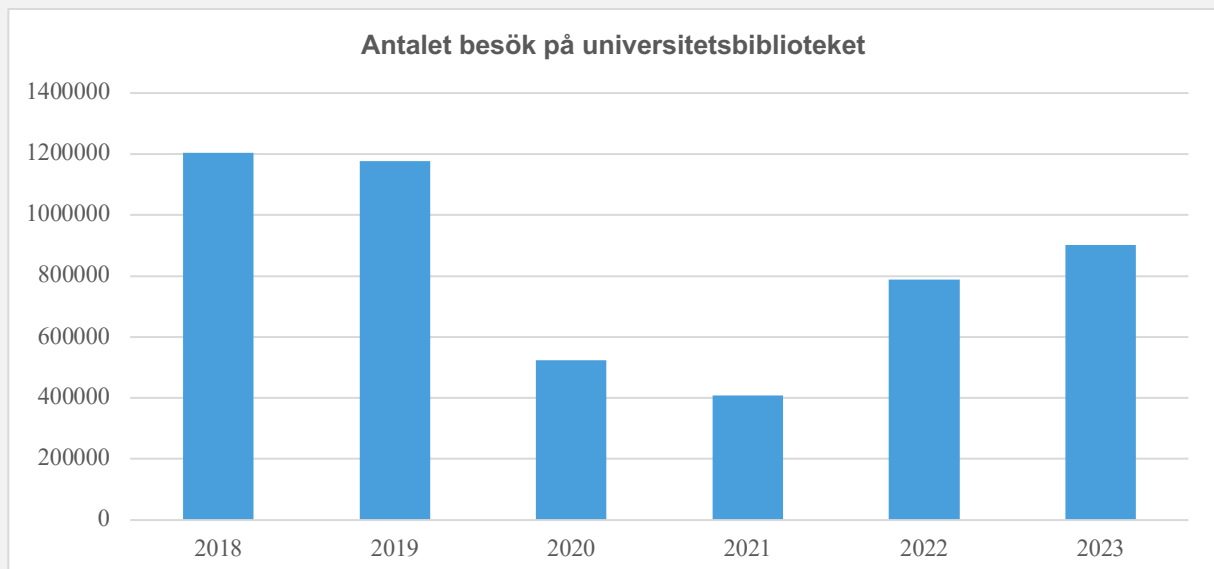
Samordningsgruppen för studiemiljöutveckling har implementerat årliga tillgänglighetsvandringar som ett komplement till de fysiska arbetsmiljörender som genomförs på samtliga bibliotek.

Tillgänglighetsvandringar är en metod för att undersöka hur fysiska miljöer fungerar för besökare med olika typer av funktionsnedsättningar. Resultatet av arbetet presenterades på Högskolepedagogisk konferens i Göteborg (HKG) i november.

Höja den pedagogiska kompetensen

Under året har fokus varit på att höja den pedagogiska kompetensen hos de bibliotekarier som handleder studenter i våra informationsdiskar. Målet är att stödet till studenterna ska hålla en jämn och hög kvalitet.

■ **Användarmönster**

Besöken på våra bibliotek har ökat med 15 procent sedan 2022 och börjar närma sig nivåerna före pandemin. Bygget av Västlänken påverkar besöksströmmarna på flera bibliotek. Det är nu den enskilda faktor som tydligt påverkar biblioteksbesöken negativt när

pandemieffekten inte längre är synlig i statistiken. I samverkan med Handelshögskolan och Samhällsvetenskapliga fakulteten anpassar universitetsbiblioteket lokaler och öppethållande för att tillgodose studenternas behov av studieplatser.

Höjdpunkter från verksamheten

Återöppnandet av biblioteket på Vasagatan

I september öppnade Samhällsvetenskapliga biblioteket sina ordinarie lokaler på Vasagatan 2 i begränsad omfattning för att tillgodose ett stort behov av studieplatser i ett centralt och attraktivt läge. Biblioteket har varit stängt sedan slutet på 2021. Då arbetet med Västlänken är försenat kommer biblioteksverksamheten vara kvar i evakueringslokalen på Föreningsgatan under ytterligare ett par år. I samverkan med Samhällsvetenskapliga fakulteten och Handelshögskolan har universitetsbiblioteket skapat möjlighet att använda huvuddelen av studieplatserna på Vasagatan under tiden som huset är relativt opåverkat av störningar från arbetet med Västlänken. Studieplatserna blev omedelbart välanvända och visar på ett lyckat samarbete mellan biblioteket och fakulteter för att främja en god studiemiljö för studenterna.

Informationsförsörjning

Göteborgs universitetsbiblioteks kärnuppgift är att ansvara för vetenskaplig och konstnärlig informationsförsörjning för studenter, forskare, lärare men även allmänhet

(ur universitetsbibliotekets uppdrag)

Aktiviteter från verksamhetsplan

Flytt av tryckta samlingar och etablering av depåer

Ett stort arbete med flytt av tryckta samlingar påbörjades i slutet av 2023. Arbetet kommer att fortsätta under flera år framöver. Två nya depåer upprättades under året, depå Änggården och depå Guldheden. Daglig hämtning sker från depå Änggården. Flytten av samlingar beror på trångboddhet och att 1,4 hyllmil böcker behöver flyttas ut ur skyddsrum på Humanistiska och Ekonomiska biblioteken.

Gemensamt ansvar för tryckt källmaterial

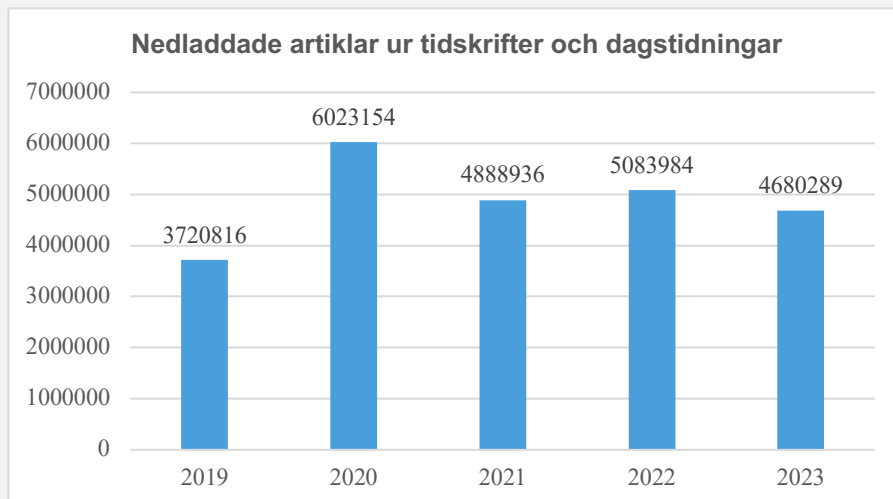
Biblioteket har under året haft representanter både i styrgrupp och arbetsgrupp i det nationella projektet *Ramverket för bevarande och gallring*. Ramverket omfattar knappt 40 svenska forsknings- och specialbibliotek. Biblioteken har enats om en [avsiktsförklaring](#) om gemensamt ansvar för upprätthållande av infrastrukturen av tryckt källmaterial i landet. Bakgrunden är bristen på nationell samordning vid gallring av bestånd och vid biblioteksnedläggningar. Analys av det svenska beståndet och utarbetande av en struktur för samverkan ingår i uppdraget.

Öka synligheten av äldre material i Libris

En intern arbetsgrupp har under året undersökt möjligheter att genom maskininläsning och matchning av katalogposter kunna berika bibliotekets söktjänst, och i förlängningen även den nationella databasen Libris, med äldre material. Gruppen har testat olika AI-tekniker, matchning av katalogposter och undersökt förutsättningarna för OCR-tolkning av befintliga bilder av katalogkort. Den undersökande delen är klar och arbetsgruppen har kommit fram till vilka metoder och åtgärder som krävs. Utbyte med universitetsbiblioteken i Lund och Uppsala har etablerats. Ett projektdirektiv till projektet "Digitalisering av kortkataloger" har tagits fram och blivit en ny punkt till VP 2024.

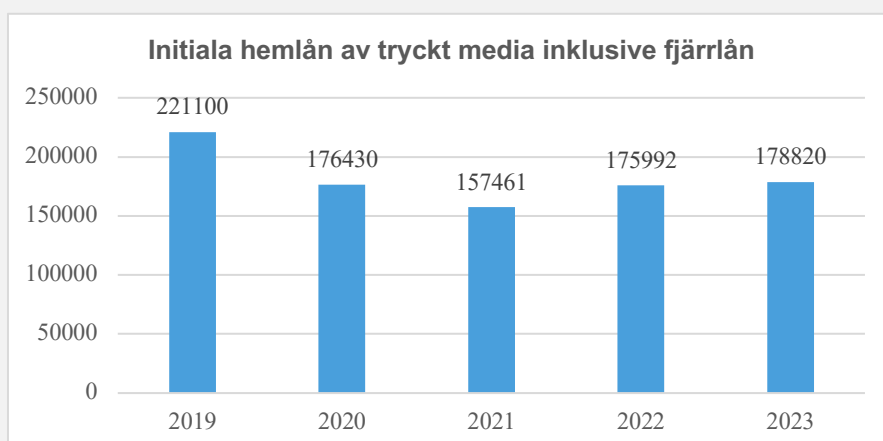
■ Användning 2019–2023

Under pandemiåren 2020 och 2021 var möjligheten att besöka biblioteken begränsad. Antalet studenter på campus minimerades då merparten av undervisningen bedrevs på distans. Fler besökte UB på webben och antalet nedladdade artiklar steg kraftigt 2020. Nyttjandet av artiklar har därefter hållit sig på en högre nivå än innan pandemin.

I antalet nedladdade artiklar syns en tydlig ökning under det första pandemiåret, för att sedan sjunka något. Därefter har användningen hållit sig på en ganska jämn nivå.¹

Från 2022 märks även en återhämtning i antal lån och fjärrlån. 2023 hade antalet lån av tryckt material ännu inte återhämtat sig till nivån innan pandemin. Orsakerna kan vara flera. Förutom en långsamt vikande trend på efterfrågan av tryckt material så stärktes beståndet av e-böcker och e-resurser under pandemiåren för att svara mot behovet i distansundervisningen. Under 2022 och 2023 har Västlänksbygget påverkat besöksantalet och sannolikt även lånen. Det vanligtvis välbesökta Samhällsvetenskapliga biblioteket har evakuerats till ersättningslokaler och Humanistiska biblioteket har erfarit bullerstörningar.

De fysiska lånen sjönk under 2020 och 2021. Från 2022 märks en positiv trend.

¹ Siffrorna består av statistik av skiftande kvalitet eftersom statistik samlas från många olika förlag och leverantörer. Dessutom är det vanligt att leverantörer ändrar sitt sätt att mäta från ett år till ett annat. Siffrorna för 2023 är inte fullständiga då alla leverantörer ännu inte lämnat ut sina siffror.

Höjdpunkter från verksamheten

Samverkan i mediafrågor mellan tre lärosäten

En tvådagarskonferens om strategiska mediafrågor (förvärv, tillgängliggörande och förvaltning av samlingar) arrangerades av universitetsbiblioteket i Göteborg den 9–10 november. Deltagare var teamledare och chefer med ansvar för utvecklingen av dessa områden vid Uppsala UB, Lunds UB och Göteborgs UB, totalt 17 personer. Samarbetet inleddes under 2022. Fokus ligger på gemensamma frågeställningar och behov hos de tre biblioteken i egenskap av stora lärosätesbibliotek.

En viktig gemensam fråga är exponering i Libris av den stora mängd äldre tryckt material som i dagsläget endast kan sökas i kortkataloger. Projekt kring detta pågår vid alla tre lärosäten och utbyte sker kontinuerligt. En samrådsgrupp kring Open Access och BIBSAM²-avtalen har etablerats och ska förstärkas ytterligare. Utveckling av bibliotekens samlingar och bestånd, i nära dialog med fakulteterna, är ytterligare ett område där erfarenhetsutbyte kommer fortsätta ske framöver.

Rätt pris för resursen?

Den absoluta majoriteten av bibliotekets e-resurser är unika produkter som endast erbjuds av en leverantör och därmed kan ingen jämförelse av pris och villkor ske. En mindre mängd av de e-resurser som köps erbjuds av flera leverantörer. För att säkra bästa pris och användarvillkor har en ramavtalsupphandling genomförts under året. Fyra leverantörer finns nu tillgängliga för avrop av enstaka databaser. Hittills har sex databaser avropats via detta ramavtal, med gott resultat både pris- och villkorsmässigt.

Bibliotekets undervisning i kurser och program

Universitetsbiblioteket ska, på uppdrag från institutioner, tillhandahålla undervisning med mål att stärka studenternas informationskompetens

(ur universitetsbibliotekets uppdrag)

Bibliotekets undervisning hjälper universitetets studenter bli bättre på att hitta, bedöma och referera till forskningspublikationer och annan information. Undervisningen främjar ett reflekterande och analytiskt förhållningsätt till informationskällor och informationssökning och utvecklar studenternas kunskaper att söka fram, bedöma och hantera information.

Aktiviteter från verksamhetsplan

Ny Canvaskurs om akademisk hederlighet för GU-studenter

Under året har UB, på uppdrag av Utbildningsnämnden och i samverkan med Enheten för pedagogisk utveckling och interaktivt lärande (PIL) och Enheten för akademiskt språk (ASK), producerat en helt ny interaktiv självstudiekurs på svenska och engelska inom ämnet akademisk hederlighet vid akademiskt skrivande med stöd i källor. Målgruppen är nya studenter och resursen kan integreras i kurser och program via lärplattformen Canvas. Till kursen finns en lärarhandledning som anger hur innehållet i kursen ska användas och hur lärare kan bygga vidare på förmågorna som tas upp.

---

² *BIBSAM är ett konsortium där 85 lärosäten och forskningsinstitutioner i Sverige deltar för att förhandla fram licensavtal för elektroniska informationsresurser. Konsortiet leds av Kungliga biblioteket.

Ny högskolepedagogisk kurs för lärare

Undervisningsteamet vid universitetsbiblioteket har utvecklat och genomfört en valbar modul till GU:s baskurs i högskolepedagogik (PIL101). Modulen Teaching methods to promote students' critical information awareness omfattar 40 studietimmar och har vid första omgången haft elva deltagare. Modulen kommer att ges även 2024. Syftet är att universitetslärare ska stärka sin förmåga att inkludera informationskompetens i undervisningen, vilket är viktigt i dagens informationslandskap där information och söktjänster baseras på och genereras med hjälp av algoritmer och AI.

■ Undervisningsmönster

- Vilka utbildningar använder sig av/nyttjar undervisande bibliotekariers specialistkompetens?
- Hur många institutioner och utbildningar nås?

	Antalet utbildningsprogram på grundnivå som UB undervisar på/samverkar med	Antalet utbildningsprogram på avancerad nivå som UB undervisar på/samverkar med	Antalet institutioner som UB har undervisning på/samverkar med (både program och fristående kurser)
Handelshögskolan	5 av 5	8 av 11	5 av 5
Samhällsvetenskapliga fakulteten	12 av 16	16 av 36	7 av 7
Utbildningsvetenskapliga fakulteten	12 av 12	9 av 9	5 av 5
IT-fakulteten	1 av 4	2 av 8	1 av 2
Humanistiska fakulteten	4 av 8	2 av 14	6 av 6
Konstnärliga fakulteten	18 av 20	11 av 21	2 av 2
Sahlgrenska Akademin	12 av 15	12 av 18	6 av 6
Naturvetenskapliga fakulteten	14 av 15	2 av 24	7 av 7

I dag finns en väletablerad undervisnings-samverkan mellan UB och i stort sett alla institutioner. Eftersom inbokningen av bibliotekets undervisning alltid är en aktiv handling av kurs- eller programansvariga lärare, anger den höga täckningsgraden en stark indikator på att bibliotekets undervisning är relevant och uppskattas av universitetets lärare.

Det varierar inom både ämnesområden och utbildningsnivåer hur bibliotekariers specialistkompetens nyttjas som ett integrerat stöd till studenter. Orsaken till variationerna kan bero på flera saker, till exempel skillnader i

discipliners informationslandskap, kännedom om bibliotekets undervisningsverksamhet, men också olika förhållningssätt till studenters utveckling av informationskompetens som del av studierna.

Sammantaget indikerar variationen som löper tvärs över utbildningsnivåer och ämnesområden att universitetsbiblioteket behöver fortsätta dialogen med utbildningarna. I syfte att skapa ett likvärdigt erbjudande till alla studerande, ger universitetsbiblioteket också stöd till utveckling av högskolepedagogisk karaktär till lärare och utbildningar.

Höjdpunkter från verksamheten

Kompetensutveckling kring generativ AI

Universitetsbiblioteket genomför under det akademiska året 2023/2024 en insats kring AI och bibliotek i syfte att stärka den generella kompetensen hos personalen kring AI-frågor och att möjliggöra verksamhetsutveckling. Efter en grundläggande introduktion till AI har föreläsningarna haft fokus på följande av bibliotekets målgrupper: studenter, forskare och medarbetare. Internutbildningen sker i samverkan med biblioteken vid Chalmers och Högskolan i Borås. Huvuddelen av planeringen och genomförandet av tillfällena sker av personal vid universitetsbiblioteket.

Nytt självstudiestöd för internationella utbytesstudenter på Handelshögskolan

Internationella studenter som läser enstaka kurser behöver ofta extra stöd för att kunna navigera framgångsrikt i högre studier i en svensk miljö. Som ett led i att möta behoven hos Handelshögskolans internationella studentgrupper har UB under året i samverkan med Handelshögskolans International Office utvecklat en Canvas-resurs som erbjuds alla studenter som läser enstaka kurser. Resursen består av en kort introduktion till studier i en svensk kontext med fokus på källhantering, självstudiekursen Akademisk integritet samt information om tillgängliga resurser och stöd för studenter från International Office, Universitetsbiblioteket och Enheten för akademiskt språk (ASK).

Stöd till forskare

Universitetsbiblioteket ska erbjuda tjänster i form av publiceringsstöd och digitaliseringsverksamhet riktad till universitetets forskare

(ur universitetsbibliotekets uppdrag)

Aktiviteter från verksamhetsplan

Fokus för samordningsgruppen för forskarservice har varit riktad mot vetenskaplig publicering och forskningsdata med anledning av den politiska målbilden med en övergång till ett mer öppet vetenskapligt system innan 2026. En internutbildning om vetenskaplig publicering påbörjades under 2022 och har fortsatt under 2023 med syfte att uppdatera och fördjupa bibliotekariernas kompetens om vetenskaplig publicering. Biblioteket har under året även anordnat flera workshops på temat för universitetets forskare och doktorander.

Reflektion om användarfrågor

Det är fortsatt ett stort intresse för systematiska sökningar och översikter. UB har därför genomfört workshops om hur forskare kan gå till väga för att identifiera lämpliga databaser och sökresurser, utforma och utvärdera sökstrategier och arbeta med

urvalsprocessen vid en översiktsartikel. Gruppen har också sett ett ökat intresse för bredare, praktiskt och strategiskt publiceringsstöd och en ökning av upphovsrättsliga frågor.

Höjdpunkter från verksamheten

Policy för öppen publicering

Arbetet med att ta fram en policy för öppen publicering vid Göteborgs universitet har påbörjats. En grupp under ledning av UB, med representanter från olika delar av universitetet, har tagit fram ett förslag på policy som ska gå ut på remiss till fakulteterna under våren 2024.

Undervisning för doktorander

Teamen för undervisning och stöd till forskare har förutom sina regelbundna insatser med undervisning, handledning och aktiviteter för doktorander i flera fall arbetat på ett mer strukturerat sätt för att nå ut till beredningsgrupper för forskarutbildning på fakulteter och institutioner. Det har resulterat i nya inbjudningar till att hålla i undervisning för doktorander. Teamen ser ett ökat intresse hos både doktorander och forskare av AI-tjänster för informationssökning, och har tagit fasta på intresset i exempelvis doktorandkurser och presentationsserien 20 minuter för forskare. Under året har universitetsbiblioteket även fått en ny, disputerad representant i Forskarutbildningsutskottet.

20 minuter för forskare

Varje vecka under terminerna håller universitetsbiblioteket i korta föreläsningar riktade till forskare. På tjugo minuter berättar bibliotekarier om databaser, verktyg och aktuella frågor. Under 2023 kunde forskare bland annat ta del av föreläsningarna:

- Så läser du copyright-avtalet för din artikel
- Kan man använda ChatGPT för att hitta artiklar?
- Omställning till öppen vetenskap
- Hitta i bibliotekets äldre material

Hantering av forskningsdata

UB bidrar i arbetet med att tillgängliggöra forskningsdata genom att stötta forskare i frågor om publicering av forskningsdata och granskning av data för publicering i Svensk nationell datatjänsts online-katalog.

Tillgängliggörande och vård av kulturarvssamlingar

Universitetsbiblioteket ska vårda och tillgängliggöra det kulturarv som finns i bibliotekets omfattande samlingar

(ur universitetsbibliotekets uppdrag)

Aktiviteter från verksamhetsplan

Digitaliserade kortkataloger

Under 2023 har tre nya kortkataloger digitaliserats och tillgängliggjorts på bibliotekets webbplats:

- Grammfonkatalogen
- Skivkatalogen
- Kartkatalogen

Grammfonkatalogen och skivkatalogen visar Humanistiska bibliotekets bestånd av grammfonskivor. Sammanlagt finns cirka 15 000 skivor i samlingarna. Kartkatalogen synliggör bibliotekets äldre bestånd över tryckta kartor till och med 1990-tal. Samlingen innehåller cirka 40 000 kartor i olika format.

Utökad raritetskammare

Den befintliga raritetskammaren, där arkiv och värdefullt material förvaras, är full. Utrymmet för detta material har därför utökats genom att ett befintligt bokmagasin i Humanistiska biblioteket avgränsats och anpassats för att kunna fungera som en raritetskammare. Delar av de boksamlingar som står där i dag kommer under 2024 att flyttas till en depå.

■ **Donationer**

Stewe Claeson

Stewe Claesons amerikanska boksamling donerades till UB under 2023. Samlingen är ungefär 20 hyllmeter och består till största del av amerikansk poesi, främst från efterkrigstiden fram till nutid. En mindre del av samlingen består av böcker om den amerikanska ursprungsbefolkningen. Dessutom innehåller samlingen Stewe Claesons egna verk.

Allhems småtryckssamling

En annan spännande donation som inkom under 2023 är Allhems småtryckssamling. Samlingen innehåller material som hör till

Allhems förlag, men som aldrig har varit avsett att säljas. I samlingen finns till exempel bokkataloger, museibroschyrer och utställningskataloger.

Herbert Blomstedt

Sedan tidigare finns Herbert Blomstedts omfångsrika samling av musikkultur, handskrifter och skönlitteratur på UB. Under året har samlingen utökats med flera bokhistoriskt intressanta donationer från Blomstedt, bland annat 400 planschblad med handkolorerade litografier från 1825 och 1830 samt boktryck från 1765–1775, där både bild och text och tryckts med kopparstick.

■ **Handskriftssamlingar**

År 2023 var ett betydande år även vad gäller donationer av arkivmaterial till handskriftssamlingarna. Av särskilt värde att nämna är:

- bokförläggare Kjell Petersons (1936–) arkiv
- författaren och översättaren Stewe Claesons (1942–2023) arkiv
- vispoeten Barbro Hörbergs (1932–1976) arkiv
- redaktören Erik Larssons (1935–2023) arkiv
- fotografen och författaren Sven Gillsäters (1921–2001) arkiv
- sångerskan Harriet Forssells (1934–2014) arkiv
- galleristen Björn Axlunds (1931–2022) arkiv, bland annat Göteborgskoloristerna

En betydande tilläggsdonation har även gjorts till professor Sten De Geers (1886–1933) arkiv samt även till konstnärerna Birger Simonssons (1883–1938) och Ingrid Simonssons (1885–1977) arkiv.

■ **KvinnSam**

Under året har KvinnSam fått 15 stycken arkivförvärv, 5 av dessa är nya samlingar och resten är tillägg till redan existerande arkiv. Nya arkiv är:

- NORA – Nordic Journal of Feminist and Gender Research
- Siv Arbs arkiv
- Edit Granviks samling
- Ingrid Gärde-Widemars arkiv
- Maria Linds arkiv

Höjdpunkter från verksamheten

Jubileumsutställning

För att uppmärksamma Jubileumsåret 2023 då Göteborg fyllde 400 år skapades två utställningar på temat. Dels en digital utställning, Jubileumsportalen, som gjordes i samarbete med Göteborgs forskningsinfrastruktur för digital humaniora (GRIDH). Här skildrades Jubileumsutställningen 1923 genom fotografier, texter och annat material bland annat ur Göteborgs universitetsbiblioteks samlingar. Dels en fysisk utställning i Humanistiska bibliotekets utställningshall, *Här och nu – där och då: Jubileumsutställningens moderna visualisering kring Näckrosdammen 1923*. Den fysiska utställningen gjordes i samarbete med Hasselbladstiftelsen, GPS400, HDK-Valand och Språkbanken text.

Unik sjöatlas

Göteborgs universitetsbibliotek har tillsammans med Kungliga biblioteket och Lunds universitetsbibliotek tilldelats en unik donation av sjöatlas från perioden 1695–1850. Det äldsta objektet i samlingen är Peter Geddas sjöatlas från 1695, som tilldelades Göteborgs universitetsbibliotek. Atlaserna var ett välkommet tillskott till universitetsbibliotekets maritima samlingar.

Hållbar och kunskapsbaserad samhällsutveckling

Hållbar utveckling

Bibliotekets grundverksamhet bygger på principer för delning och tillgängliggörande av fysisk litteratur och digitala resurser. Detta arbete är i linje med FN:s internationella mål för miljö, ekonomisk och social hållbarhet. Biblioteket erbjuder även specialiserade tjänster för användargrupper i behov av extra stöd samt tillgängliga offentliga miljöer för studenter, forskare och allmänhet. Dessa tjänster kan kopplas till flera av FN:s hållbarhetsmål.

Aktiviteter

Universitetsbibliotekets hållbarhetsinsatser för året har fokuserat på intern kompetensutveckling, hållbarhetskanal i Teams och ett skifte till hållbara inköp och ökad återanvändning.

Intern kompetensutveckling

UB:s miljösamordnare har under året arrangerat två workshoppar för personalen. Den första handlade om koldioxidbudget och vad den innebär för universitetet, för universitetsbiblioteket och den analys som krävs av individens/arbetsgruppernas respektive arbetsuppgifter för att bli en del i lösningen att nå högt ställda målsättningar om koldioxidreducering.

Den andra workshoppen har haft syftet att synliggöra UB-bibliotekariens arbetsbeskrivningar mot Agenda 2030/[FN:s 17 hållbarhetsmål och specifikt mot de 169 delmålen](#).

Hållbarhetskanal i Teams

Bibliotekets ledning har startat en kanal i Teams med syfte att samla in hjälp, förslag och tips på hur vi kan styra verksamheten mot att bli mer hållbar. Bidrag i kanalen sammanställs av miljörådet, som också rapporterar till universitetsbibliotekets ledning.

Skifte till hållbara inköp och ökad återanvändning

Universitetsbibliotekets distribution av litteratur till fakulteterna kräver dagliga transporter. För att minska koldioxidavtrycket har en elbil köpts in.

Genom samordning mellan GU Fastighet och UB kunde vi under året återöppna studieplatserna på Vasagatan 2 med enbart begagnade möbler från Naturvetenskapliga fakultetens tidigare lokaler. På andra bibliotek har studiemiljöer förnyats genom återanvändning av eget sparade äldre möblemang. Behovet av ytterligare kompaktarkiv för lagring löstes genom inköp av ett begagnat i stället för nytt.

CIS-verktyget och trendutveckling

- Med 2019 som index uppvisar universitetsbiblioteket en trendutveckling på +1 % för alla kategorier och alla avslutade år. Medvetenheten om att en stor del av bibliotekets kostnader handlar om elektronisk media och publiceringsavgifter (APC) gör att analysen av faktiska koldioxidutsläpp är svårtolkad.
- I dagsläget är det oklart hur och var GU-forskarens OA-publicering genom transformativa avtal (APC) bokförs i SVALNA. Utredning om detta pågår, men i praktiken är detta varken en kostnad som biblioteket kan påverka eller något som orsakar faktiska koldioxidutsläpp.
- Universitetsbibliotekets dominerande kategorier är Tjänster och Varor med gemensamt 91 % (2023) av utsläppen.
- Ökning i utvecklingen beror till stor del på kategorin Tjänster, som har ökat från 46 % (2019) till 60 % (2023). Orsaken är ökande kostnader för elektronisk media.
- Varor har i sin tur har minskat från 43 % (2019) till 31 % (2023).
- Avseende Transport och resor står UB för låga utsläpp jämfört med fakulteterna. Bibliotekets resande utgör 0,03% av Göteborgs universitets totala transporter och resor. UB arbetar med samverkan både nationellt och internationellt, men efter pandemin har många tidigare fysiska möten ersatts med digitala möten.

Procent i parentes visar utveckling från 2019 till 2023

Tjänster (+7 %): Kategorin Tjänster är universitetsbibliotekets stora och ökande post. Här står elektronisk media (digitala databaser och tidskrifter) för två tredjedelar av utsläppen. Tidskriftsförlagen expanderar sin verksamhet genom uppköp av databaser och andra tjänster, som lärosäten i nuläget är beroende av. Det påverkar UB och GU genom höga avgifter och färre valmöjligheter för alternativa distributörer.

Varor (-7 %): I denna kategori ligger bland annat förvärv av fysiska böcker. Litteraturinköp sker primärt utifrån institutioners kursboksbeställningar och forskares inköpsönskemål. Men utöver litteraturen är detta den kategori där UB i någon mån har möjlighet att påverka förändringar åt det positiva. Det kan, som under 2023, handla om färre inköp av möblemang i förmån för återanvändning.

Omvärldsrelationer och samverkan

KvinnSam

Under året lanserades databasen Queerlit, som är en deldatabas i Libris och ett infrastrukturprojekt med bland annat KvinnSam – nationellt bibliotek för genusforskning och GU-gemensam forskningsinfrastruktur, Institutionen för litteratur, idéhistoria och religion (LIR), Göteborgs forskningsinfrastruktur för digital humaniora (GRIDH) och Södertörns högskola. Projektet finansierades av Riksbankens Jubileumsfond och utvecklade en databas för skönlitteratur med HBTQI-tematik och en tesaurs med nya ämnesord för att beskriva den. Queerlit förvaltas av KvinnSam och är numera en av KvinnSams digitala resurser.

[Forskningsprojektet Queerlit \(gu.se\)](https://www.gu.se/forskning/queerlit)

I juni var KvinnSams två föreståndare inbjudna till det internationella arkivprojektet *Traversing the Archives* symposium i Stockholm. Projektet initierades 2022 av kulturråden i Moskva, Istanbul och Washington som en serie digitala workshops och seminarier om möjligheter och utmaningar för dagens arkiv i kristider, och sammanförde arkiv från Sverige (KvinnSam och Kungliga biblioteket), Turkiet, Ryssland och USA. Detta mynnade sedan ut i ett symposium på Konstnärnsnämnden med workshops, studiebesök, diskussioner med specialinbjudna gäster och ett publikt event.

I slutet av året fick forskningsprojektet *Göteborgs 1968*, där KvinnSam ingår, medel genom Anna Ahrenbergs fond. Projektet handlar om muntlig historia, där 68-rörelsens berättelser som ska dokumenteras och bevaras för framtida forskning. KvinnSam kommer bland annat att ordna och förteckna arkivet *Svenska kvinnors vänsterförbund*, som ligger till grund för projektet.

Internationella gruppen

I början av 2023 hade universitetsbiblioteket besök av två polska systembibliotekarier från Krakow, som var vid UB i en vecka via ett Erasmus-utbyte. Bibliotekarierna träffade bland annat bibliotekets enhet för digitala tjänster och utbytte erfarenhet kring bibliotekssystem och tillgängliggörande av bibliotekets resurser på webbplatsen.

Likabehandling

På universitetsbiblioteket finns en arbetsgrupp bestående av fem likabehandlingsrepresentanter. En av representanterna ingår i Utbildningsvetenskapliga fakultetens och Samhällsvetenskapliga fakultetens likabehandlingsnätverk. I de här nätverken samarbetar likabehandlingsrepresentanterna kring likabehandling med både student- och personalperspektiv. På Utbildningsvetenskapliga fakulteten är representanten för de samhällsvetenskapliga biblioteken med i STAM-gruppen (Studenternas arbetsmiljö) där fokus ligger på att förbättra studenternas arbetsmiljö i samarbete med studentarbetsmiljöombud, samordnare för campusservice och representanter från de olika institutionerna. Nätverken är viktiga för att få en större bild av studenternas situation och hur universitetet kan samarbeta kring frågan.

Stöd till personer med läsnedsättning

På UB finns en grupp som arbetar aktivt med service till personer med läsnedsättning. Samordnaren för gruppen är medlem i Myndigheten för tillgängliga mediers (MTM) referensgrupp för universitet och högskola. Samordnaren sitter också med i styrgruppen för Svensk biblioteksförnings expertnätverk för service till studenter med läs- och skrivnedsättning. Syftet med nätverket är att öka samarbetet mellan lärosäten, få tillgång till kompetensutveckling och påverka utvecklingen inom området.

Gruppen har arrangerat olika aktiviteter inom programserien Studera med stödprogram. Detta inkluderar drop in vid terminsstart, föreläsning om studieteknik och programvaror samt ett samarbete med Arbetsförmedlingen och hjälpmedelsföretaget iCap för att informera studenter om vilket stöd som går att få i arbetslivet.

Överbibliotekarien om samverkan

Flera medarbetare är engagerade i den världsomspännande organisationen *International Federation of Library Associations and Institutions* (IFLA). Likaså deltar medarbetare och chefer i arbetet på europeisk nivå inom *Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche – Association of European Research Libraries* (LIBER), en organisation som framgångsrikt bevakar och driver lärosätenas frågor inte minst i förhållande till EU. Vilket är särskilt viktigt i pågående övergång till ett öppet vetenskapssystem där politiken tagit kraftfulla initiativ.

Universitetsbiblioteken med sina samlingar utgör tillsammans en sorts nationell forskningsinfrastruktur som möjliggör forskning och kunskapsbildning genom exempelvis fjärrlån. För att göra dessa resurser än mer tillgängliga krävs samverkan mellan de stora universitetsbiblioteken. Det pågår flera olika projekt och insatser för att öka tillgången till samlingarna. Ett exempel på detta samarbete är det långsiktiga projektet *Digitalisering av svenska trycket*, DST. Finansieringsfrågan för digitaliseringen är central, det behövs mer resurser för att öka tempot, och olika insatser inom ramen för DST görs både i förhållande till utbildningsdepartementet, genom lärosätenas så kallade budgetunderlag och som inspel till forskningspropositionen.

Inom DST har universitetsbiblioteken i Uppsala, Lund och Göteborg de största samlingarna och dessa bibliotek har sedan tidigare ett särskilt samarbete sinsemellan genom sin likhet i resurser och uppdrag. Under 2023 har detta samarbete fördjupats. Erfarenhetsutbyte har formerats kring informationsförsörjning och samlingar samt kunskapsbildning kring hur AI kan användas som resurs för att tillgängliggöra universitetsbibliotekens kortkataloger över de äldre samlingarna i Libris. Mycket av det äldre materialet saknas i dag i Libris, vilket innebär att det är en dold resurs för både forskare och allmänhet. Förhoppningsvis, även om utmaningar finns, kan AI hjälpa till att lösa detta som annars är alldeles för kostnadsdrivande att åtgärda manuellt.

Samspelet med Chalmers bibliotek är över lag mycket välfungerande. Under året har vi anordnat flera kompetensutvecklingstillfällen tillsammans för personalen. Vi har också omförhandlat avtalet om biblioteksservice till en betydligt lägre kostnad för Göteborgs universitet. Det har också inrättats en särskild samverkansgruppering som följer upp och ser till att GU-studenter som studerar på Chalmersområdet får ut det som avtalet stipulerar.

Ett annat konkret exempel på vår goda samverkan med Chalmers är att vi tillsammans med Bibliotekshögskolan och högskolebiblioteket i Borås fortsätter att utveckla den modell för kompetensförsörjning som aktörerna i projektform arbetat fram.

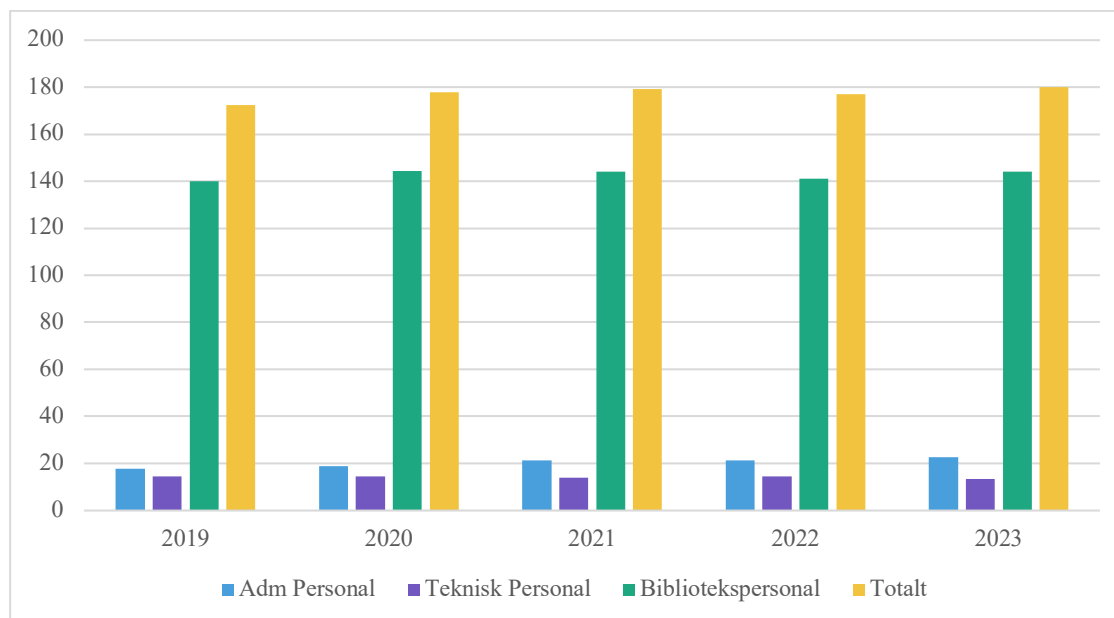

Sammanhållen organisation, attraktiv arbetsplats och studiemiljö

Personal, arbets- och studiemiljö

Personalstruktur och kompetensförsörjning

Antalet årsarbetare i medeltal på universitetsbiblioteket har under 2023 ökat från 177 årsarbetare år 2022, till 180 årsarbetare i medeltal för år 2023. Under en femårsperiod har antalet medarbetare varit relativt konstant.

Antalet årsarbeten i kategorin bibliotekspersonal har under den senaste 5-årsperioden varierat mellan 140–144 på UB. Under samma period har också andelen administrativ personal ökat, från 18 årsarbeten till 22 årsarbeten. Ökningen beror till en stor del på att vakanta tjänster som universitetsbibliotekarier eller biblioteksassistenter har konverterats till mer specialiserade tjänster som exempelvis arkivarie och forskningssamordnare inom personalkategorin administrativ personal.

Det blir allt svårare att rekrytera till ledar- och chefspositioner liksom till en del kvalificerade administrativa anställningar samt vissa specialisttjänster som till exempel bibliometriker. Under 2023 har rekryteringar tenderat att ta längre tid och vid några tillfällen har rekryteringen fått avbrytas för att senare utlysas på nytt.

Det är också fortsatt en stor utmaning för universitetsbiblioteket att rekrytera kompetenser som IT- och webbutvecklare där det råder stor konkurrens på arbetsmarknaden. Framför allt är det svårt för universitetsbiblioteket att konkurrera vad gäller löneläget.

En annan utmaning är att UB under de kommande åren har flera medarbetare som går i pension efter att ha arbetat många år i organisationen och därmed har upparbetat särskilda kompetenser och kunskaper inom sina respektive områden. I dessa fall arbetar biblioteket aktivt med kompetensöverföring för att så mycket som möjligt av deras kunskap ska nå nya medarbetare och stanna i organisationen. Att det numer är möjligt att arbeta till 69 år och medarbetare kan gå i pension med två månaders uppsägningstid, kan försvåra planeringen av kompetensförsörjningen.

Långsiktig kompetensförsörjning

Under året har universitetsbiblioteket startat upp en arbetsgrupp för kompetensutveckling. Gruppen ska arbeta långsiktigt och strategiskt med kompetensfrågor och involvera alla medarbetare i frågorna. Gruppen består av chefer från de olika biblioteksområdena och en personalhandläggare. En strategisk plan och en handlingsplan har tagits fram av gruppen. Den strategiska planen bygger på modellen ARUBA (attrahera, rekrytera, utveckla, behålla, avveckla) och innehåller långsiktiga mål för universitetsbibliotekets kompetensförsörjningsarbete. Målen inkluderar att universitetsbiblioteket ska vara en lärande organisation, uppfattas som relevant och attraktiv samt aktivt möta universitetets behov av biblioteksservice.

För att skapa engagemang och att få alla medarbetare på universitetsbiblioteket involverade i arbetet, har arbetsgruppen anordnat workshops som bland annat handlat om omvärldsbevakning utifrån respektive verksamhetsområde. Även årets medarbetarsamtal har innehållit frågor om vad medarbetare kan se för kompetensbehov på kort och lång sikt inom organisationen.

När det gäller att på längre sikt kunna rekrytera medarbetare med både bred och djup kompetens inom universitetsbibliotekets verksamhetsområde har UB tillsammans med Biblioteks- och informationsvetenskap i Borås, Chalmers bibliotek samt Högscolebiblioteket i Borås bildat en samverkansgrupp. Syftet med gruppen är att samverka i kompetensförsörjningsfrågor mellan utbildningsanordnare inom biblioteks- och informationsvetenskap och lärosätetsbiblioteken.

Under 2023 har biblioteket haft ett par större insatser för alla medarbetare, dels för att möta forskares och studenters nya behov, dels för att möta nya behov inom biblioteksverksamheten. Några exempel är

- utbildning i vetenskaplig publicering
- föreläsningsserie om AI med olika teman utifrån vad AI kan tillföra vad gäller studenters, forskares och medarbetares framtida behov
- upphovsrätt – översiktlig föreläsning om upphovsrättslagstiftningen med fokus på tillämpning inom akademiska miljöer och biblioteksmiljöer med Patent- och registreringsverket.

För att rekrytera rätt kompetens till våra mer specialiserade tjänster har ett arbete startats upp för att se över de möjligheter Göteborgs universitetsbibliotek har att marknadsföra sig som en attraktiv arbetsplats.

Arbetsmiljö för medarbetare

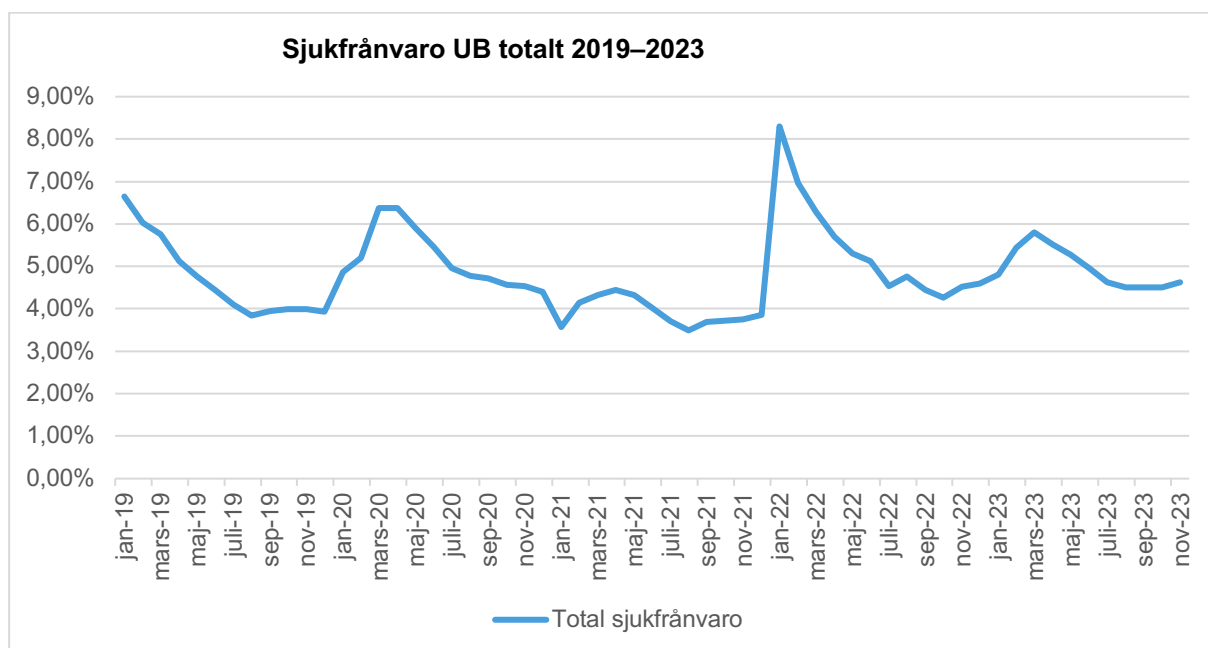
- **ARK**
Under 2023 har universitetsbiblioteket liksom övriga universitetet genomfört arbetsmiljöundersökningen ARK. Varje enhet inom UB har varit ett område för kartläggning. Enheterna har lokalt arbetat med resultatet genom att medarbetare har tagit fram prioriterade områden och aktiviteter som avser att styrka områden som kan förbättras samt bibehålla de områden som fungerar bra.
- **Hemarbete**
Under 2022 påbörjade universitetsbiblioteket en testperiod för "tillfälligt hemarbete". Under denna period skulle medarbetare vid UB få möjlighet att under en begränsad tid prova på hemarbete. Syftet med en testperiod var att få möjlighet att utvärdera hur detta nya arbetssätt skulle påverka medarbetare och verksamheten innan någon varaktig förändring genomfördes. Under våren 2023 gjordes en utvärdering av perioden som visade att medarbetare

uppskattade flexibilitet och arbetsgivarens tillit. Hemarbete gav också möjlighet till fokusering och anställda upplevde att delar av arbetet blev mer effektivt. Vid tidpunkten för utvärderingen sågs inte någon negativ påverkan på arbetets kvalitet och endast en begränsad oro för det sociala samspelet. Detta ledde till att universitetsbiblioteket valde att permanenta möjligheten för distansarbete.

En annan fråga som diskuterats under året är digital arbetsmiljö. Detta har utmynnat i en planerad undersökning av den digitala arbetsmiljön vid universitetsbiblioteket under 2024.

Sjukfrånvaro

Den totala sjukfrånvaron på universitetsbiblioteket har ökat något under 2023 från 4,52 % (totalt 2022) till 4,63 %.

Det är framför allt långtidsfrånvaron som ökat under 2023. Under 2022 var sjukfrånvaron som varade mer än 60 dagar i ett sträck, 1,11 % och åren dessförinnan mellan 1,45 %–1,80 %. Under 2023 har denna siffra ökat till 2,23 %. Ökningen har skett på samtliga enheter och det rör sig om 10 medarbetare, samma antal medarbetare som år 2022. Skillnaden är att sjukskrivningarna pågår under längre tid. I vårt rehabiliteringsarbete kan vi se att sjukfallen inte enbart är arbetsrelaterade utan andra fysiska åkommor där vi som arbetsgivare gör vårt bästa för att medarbetarna ska kunna återgå i arbete.

Korttidsfrånvaron har i stället minskat från 3,49 % (år 2022) till 2,40 % 2023, vilket är en mer normal nivå som det såg ut innan covid-19-pandemin (2020–2022).

Studiemiljö och likabehandling

För att förbättra studiemiljön i biblioteken har UB under året bland annat arbetat med bemötande och tillgänglighet.

- **Bemötande i biblioteket**

Under höstterminen 2023 gavs en föreläsning för personalen på universitetsbiblioteket om bemötande av personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF). Föreläsningen

handlade bland annat om vilka utmaningar som kan uppstå i bibliotekets lokaler och i mötet med bibliotekets personal.

Likabehandlingsrepresentanterna arrangerade en föreläsning om bemötande av transpersoner med ST-läkaren Katie Collmar. Syftet med föreläsningen var att förbättra bemötandet av användare ur ett normkritiskt perspektiv. Intresset för föreläsningen var stort och bland deltagarna fanns (utöver bibliotekarier) arkivarie, administratörer, kurator, studievägledare, utbildningssamordnare, forskare, professor, projektsamordnare, kommunikatörer och doktorander från universitetet och Chalmers. Sammanlagt var det över 100 deltagare på föreläsningen.

- **Utveckla servicen till äldre besökare**

I slutet av året inleddes ett arbete på Samhällsvetenskapliga biblioteken för att utvärdera och utveckla bibliotekets service för äldre biblioteksanvändare i åldersgruppen 60–99 år. Syftet är att få en bättre bild av gruppens behov, önskemål och utmaningar när det gäller bibliotekets tjänster och resurser. Vi vill på så sätt kunna erbjuda en mer anpassad och tillgänglig service för den här användargruppen.

Ekonomi

Det ekonomiska resultatet för universitetsbiblioteket uppgår till -26 204 tkr för 2023 vilket kan jämföras med budgeterat resultat om -28 425 tkr. Det planerade underskottet beror på tillkommande media- och publiceringskostnader. Anledningen till att resultatet blev 2 200 tkr bättre beror på lägre personalkostnader och lägre avskrivningskostnader, men något högre lokalkostnader. På intäktssidan finns bland annat den ersättning utöver budget för öppnandet av studieplatser, vilka för närvarande bekostas av Handelshögskolan och Samhällsvetenskapliga fakulteten.

UB fortsätter redovisa ett negativt balanserat kapital för 2023 i och med de tillkommande publiceringskostnaderna och är nu uppe i -43 830 tkr. En ny finansieringsmodell är införd från och med 2024 och därmed kommer hantering ske på annat sätt.

Jämförelse utfall, budget och prognos (tkr)

Jämförelse utfall, budget och prognos (tkr)	Utfall 2022	Budget 2023	Prognos T2	Utfall 2023	Avvikelse utfall jmf med Budget
Anslag	2 548	556	556	556	0
Försäljning	5 290	4 661	3 824	4 910	249
Intern fördelning	245 000	255 000	255 000	255 000	0
Interna bidrag	143	1 100	1 700	1 719	619
Bidrag	3 418	2 659	2 659	3 145	486
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0
Periodisering påg projekt	-81	124	124	-138	-262
Intäkter	256 318	264 101	263 864	265 192	1 092
Lönekostnader	-127 870	-134 721	-134 227	-134 283	438
Förändring semesterskuld	553	0	0	426	426
Övriga personalkostnader	-1 253	-1 311	-1 381	-1 050	261
Övriga driftskostnader	-90 024	-98 252	-98 680	-98 551	-299

- varav media	-71 000	-79 874	-79 874	-80 318	-444
Indirekta kostnader	-324	-307	-307	-307	0
Interna bidrag	-1 907	-1 000	-800	-834	166
Lokalkostnader	-47 650	-52 935	-53 150	-53 585	-650
Finansiella kostnader	-4	0	0	-1	-1
Avskrivningar	-3 526	-4 000	-3 700	-3 210	790
Kostnader	-272 005	-292 526	-292 245	-291 395	1 131
Resultat	-15 687	-28 425	-28 380	-26 204	2 222

Personal

Lönekostnaderna (exklusive förändringen av semesterlöneskulden) blev något lägre än budgeterat, cirka 450 tkr. Fördröjning av tillsättning av vakanta tjänster samt pågående vakanser har balanserat den högre RALS från och med oktober samt den budgeterade besparing om -1 400 tkr som funnits centralt. Överskottet förstärks dessutom av semesterskuldens förändring med ytterligare cirka 400 tkr då fler semesterdagar tagits ut under året.

Lokaler

Universitetsbiblioteket har flera utmaningar att hantera. De största utgörs av brist på utrymme för boksamlingarna, ökade lokalkostnader samt byggandet av Västlänken. Inför 2024 har även frågan om bokförvaringen i skyddsrum på flera av biblioteken kommit att bli en utmaning som behöver lösas. Lokalkostnaderna för 2023 var avsevärt högre än utfallet 2022. En orsak är det rådande ränte- och inflationsläget. Under året har något ökade bevakningskostnader och omfördelningar från Göteborgs universitet centralt påverkat resultatet. Dessutom kan det vara en utmaning i sig att uppskatta kommande års lokalkostnad då uppgifterna kommer först två månader efter att intäktsramen har beslutats av universitetsstyrelsen. Universitetsbibliotekets lokalkostnader har under 2023 överstigit budget med 650 tkr.

Under 2023 har UB tagit över Herbariums tidigare lokaler vid Änggården och skapat det nya bokmagasinet *Depå Änggården*, som togs i bruk i början av 2024. Depån är ett välkommet bidrag, men med tanke på den utmanande localsituation som råder kommer UB under kommande år behöva lägga mycket kraft och resurser på att utöka möjligheterna till bokmagasin, inreda lokaler och flytta boksamlingar.

Arbetet med Västlänken har under året påverkat Humanistiska biblioteket med störningar och universitetsbibliotekets kansli är fortsatt utrymda till Humanisten. Samhällsvetenskapliga biblioteket som i dag har evakueringslokaler vid Föreningsgatan påverkas likaså och beräknas vara kvar längre i dessa lokaler på grund av förseningar i arbetet. Även bibliotekets enhet för digitala tjänster som vanligtvis huserar i Samhällsvetenskapliga biblioteket kommer att bli kvar längre i de tillfälliga lokalerna på Seminariegatan (KK2).

För att möta behovet av studieplatser öppnade Samhällsvetenskapliga biblioteket, genom ett universitetsövergripande samarbete, upp lokalerna på Vasagatan 2. Lokalerna erbjuder studieplatser, tillgång till elektroniska resurser och bibliotekspersonal. Boksamlingar, undervisningslokaler, resursrum och administration är kvar i evakueringslokalerna vid Föreningsgatan.

Utmaningarna som finns i form av Västlänkens påverkan, behovet av utrymme för bokmagasin och studieplatser och utrymning av skyddsrum gör att universitetsbiblioteket även fortsatt behöver vara flexibla i tillgången till och nyttjandet av lokaler för att kunna parera störningar, hantera värdefulla boksamlingar och utvecklandet av verksamheten. Utöver detta bidrar osäkerheten kring framtiden av *Nytt universitetsbibliotek vid Näckrosen* till utmaningarna vid planering av verksamheten.

Media

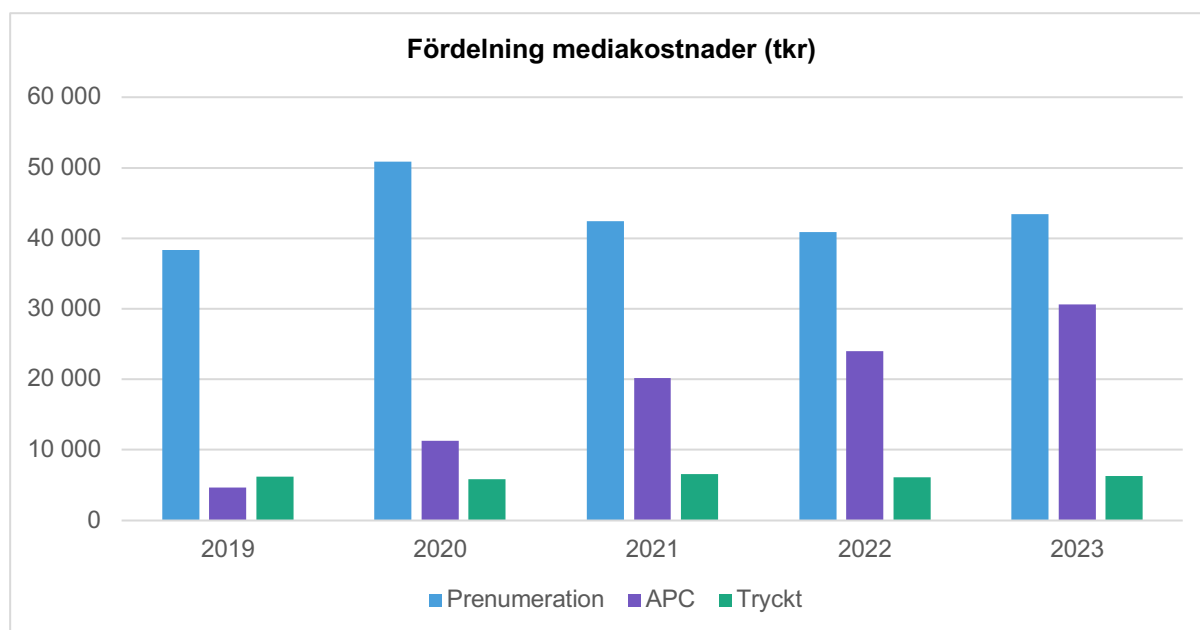
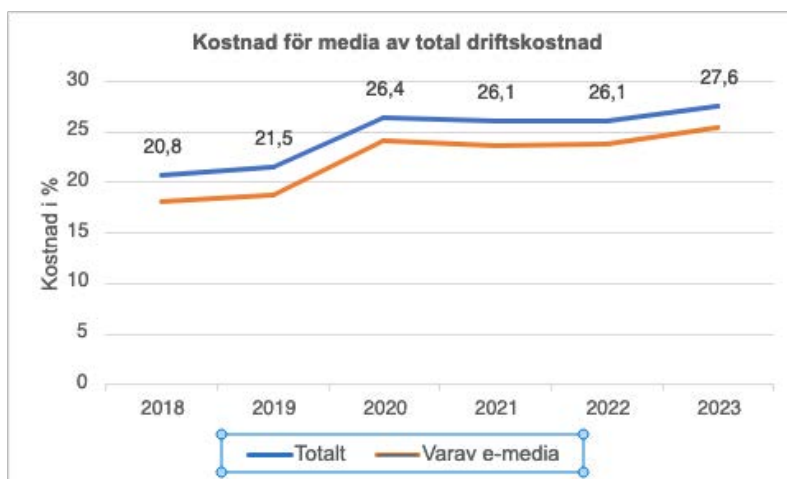
Mediakostnaderna 2023 var beräknade till 79 900 tkr där utfallet nästan blev i paritet med budget om 80 300 tkr. Detta bör dock jämföras med 2022 där mediakostnaderna totalt uppgick till 71 000 tkr.

Den budgeterade ökning berodde framför allt på prishöjningar, en mycket svag krona som ger höga valutakurser samt en förändring i utfördelningen av publiceringskostnader i avtal som ingår i BIBSAM-konsortiet.

Mediakostnad inklusive

APC-avgifter

Kostnaden för media i förhållande till den totala driftskostnaden har legat runt 26 % de senaste åren. 2023 märks en mindre ökning till 27,6 % vilket framför allt kan förklaras av valutakurserna under året. UB köper i stor utsträckning utländsk media. Svensk litteratur förvärvas genom pliktleverans.

Investeringar

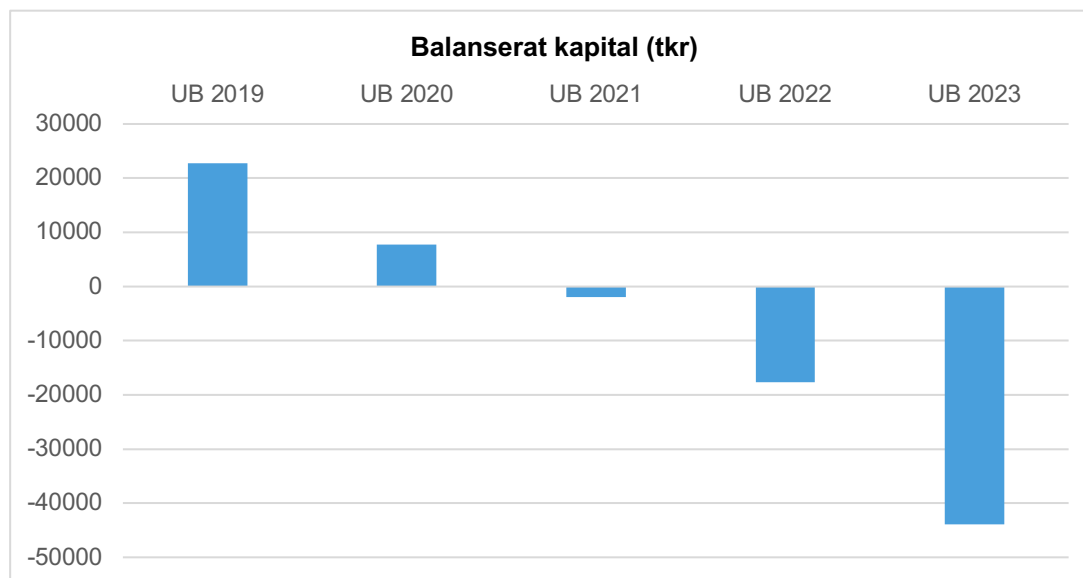
Investeringsramen för 2023 innehöll en särskild satsning på inköp av kompaktarkiv till Depå Änggården. Utifrån behovsanalys och miljömål valdes en direktupphandling av begagnat kompaktarkiv vilket gav både lägre inköpskostnad och miljöbelastning. Detta medgav bland annat att investeringsmedel kunde omfördelas till en utökad satsning på förnyelse av studiemiljöer. Exempel på studiemiljöer som förnyats under året är foajén i Ekonomiska biblioteket, utbildningslokalerna vid Humanistiska biblioteket, utökning av studieplatser vid forskarhyllan på Humanistiska biblioteket och studieplatser vid Samhällsvetenskapliga biblioteket på Vasagatan 2.

Under 2023 har biblioteket investerat cirka 4 700 tkr vilket är något lägre än ursprunglig investeringsbudget på cirka 5 300 tkr.

Balanserat kapital

Universitetsbibliotekets totala balanserade kapital är negativt sedan 2021 vilket framför allt beror på de ökade kostnaderna för media och tillkommande kostnader för publiceringskostnader (APC).

Underskottet i UB:s myndighetskapskapital per 31/12 2023 ska hanteras i särskild ordning i Universitetsstyrelsen.

Universitetsbiblioteket har under planeringen av ett nytt bibliotek varit väl medvetna om att man behöver hantera evakueringskostnader och extra personal under byggtiden och har därför med den tidigare finansieringsmodellen planerat och påbörjat ett arbete för att öka det sparade kapitalet för att hantera detta när det blir aktuellt. Men under ett antal år har universitetsbibliotekets ekonomi belastats av publiceringskostnader (så kallade APC-avgifter), som tidigare finansierades av institutioner/fakulteter, utan att biblioteket fått ersättning. Detta har inneburit att bibliotekets sparade kapital förbrukats och att man sedan 2020 i stället har ett negativt eget kapital och därmed inte har möjlighet att hantera den ökade kostnaden som flyttar och evakueringar innebär.

■ Övrigt

För att fortsatt kunna utveckla en modern biblioteksverksamhet för universitetet, med effektiva studiemiljöer för studenter och forskare och nära tillgång till tryckta böcker, samlingar och digitalt material, behövs nya lokaler. Därför pågår sedan över tio år tillbaka det strategiska lokalprojektet *Nytt universitetsbibliotek vid Näckrosen*. Projektet tog en ny vändning under våren när rektor skulle skriva på för att gå vidare till programskede. Akademiska Hus styrelse vill

undvika rivningar av fastigheter och heller inte bygga för extern förhyrning. Det ändrade förutsättningarna helt för möjligheten att genomföra projektet *Nytt universitetsbibliotek vid Näckrosen* och projektet är satt på paus. Akademiska hus har i stället inkommit med ett förslag som innebär total renovering och utbyggnad av det nuvarande biblioteket. Omtaget att inte bygga nytt får stora både praktiska och ekonomiska konsekvenser för UB, dels därför att UB i dag

har stora mängder media i skyddsrum, dels därför att UB därmed ökar det totala antalet kvadratmeter i stället för att minska. Det mest akuta är nu att tömma skyddsrummen, både på grund av världsläget, men också på grund av problem med mögel och dålig miljö för våra samlingar. Arbetet kommer att kräva en stor insats av UB:s personal med att ta fram underlag för vart samlingarna kan evakueras för bästa tillgänglighet och mycket annat kringarbete som krävs, till exempel uppdateringar i olika system. Det innebär också ökade kostnader och belastning på miljön att sprida ut UB:s media i flera olika depåer. Däremot löser evakueringen av skyddsrum, problemet med mögel och blir en rimlig tillfällig lösning.

I och med ny rektor och ny universitetsledning utsågs vicerektor Max Petzold till ny

ordförande för biblioteksstyrelsen. En av de få återstående punkterna att ta omhand från Björn Brorströms utredning om universitetsbibliotekets finansiering och styrning är att han såg ett behov av en utblick för att kunna ta ställning till ambitionsnivåer och vad det universitetet vill få ut av sitt bibliotek. Han rekommenderade en jämförelse av universitetsbiblioteken inom SLUUG-konstellationen (Stockholm, Lund, Uppsala, Umeå och Göteborg) med fokus på utbud och ekonomi. Biblioteksstyrelsen tog under hösten ställning till detta och rekommenderade rektor till att fatta beslut om en sådan jämförelse. Beslut har nu fattats och Marie Demker, professor i statsvetenskap och tidigare dekan för Humanistiska fakulteten, har utsetts att genomföra arbetet som ska redovisas senast sista april 2024.